

การพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1

**THE DEVELOPMENT OF GUIDANCE ACTIVITY MODEL IN DEVELOPING
ADVERSITY QUOTIENT OF PUPILS IN THE INTERMEDIATE GRADES
OF UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

ศิริพร เกตุสรน้อย^{1*}, สิริลักษณ์ วานพร²

Siriporn Kestsanoi^{1*}, Sirilak Vanaporn²

^{1*},²อาจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000 ประเทศไทย

^{1*},²Lecturer, Faculty of Education, Surin Rajabhat University, Surin Province, 32000, Thailand

E-mail address (Corresponding author): ^{1*}sirigamemay3@gmail.com

รับบทความ : 21 มกราคม 2565 / ปรับแก้ไข : 5 พฤษภาคม 2565 / ตอรับบทความ : 25 พฤษภาคม 2565

Received : 21 January 2022 / Revised : 25 May 2022 / Accepted : 25 May 2022

DOI :

ABSTRACT

This research aimed to investigate problems and needs in student guidance, develop a guidance activity model, and examine the satisfaction of intermediate-grade students in Surin primary educational service area office 1. Purposively selected participants were twelve informants, 172 sample students, five academic dignitaries, two primary school teachers, and 104 experimental students. Research tools included document analysis form and questionnaires with high congruence, conversation topics with the highest congruence, model fitting outline evaluation form with the highest congruence, ability evaluation form (reliability = 0.93), and satisfaction evaluation form (reliability = 0.92). Data were collected from group discussions and answers to the disseminated questionnaires. Data analyses included content analysis, means with standard deviation, and t-tests. The results of the present study were as follows. First, problems in student guidance were teachers with low experience in teaching. Therefore, the need for this group of teachers was a training process for a professional community. In addition, the students also had a developmental problem at a moderate level. Secondly, a developed guidance activity model consisted of five components with the highest overall level of appropriateness. Lastly, the experimental group of students had improved their adversity quotient compared to the pre-test level with a high satisfaction level.

Keywords: Developing model, Guidance activity, Adversity quotient

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ 2) พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว และ 3) ศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 12 คน กลุ่มตัวอย่าง 172 คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ครูระดับประถมศึกษา 2 คน และกลุ่มทดลอง 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถาม มีความสอดคล้องระดับมาก ประเด็นสนทนามีความสอดคล้องระดับมากที่สุด แบบประเมินโครงสร้างความเหมาะสมของรูปแบบ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด แบบวัดความสามารถ และแบบประเมินความพึงพอใจ มีความเที่ยงเท่ากับ 0.93 และ 0.92 ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม การแจกและรับกลับคืนการตอบแบบสอบถาม และการทดลองก่อนและหลัง สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา สถิติค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที่ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหา คือ ครูยังขาดประสบการณ์ในการสอน ความต้องการคือ การอบรมกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่วนนักเรียนมีสภาพปัญหาในการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้นมี

5 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคเพิ่มขึ้นก่อนการทดลอง โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, กิจกรรมแนะแนว, การเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

บทนำ

วัยแรกรุ่นถือเป็นช่วงที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายทุกระบบ โดยจะมีความคิดหมกมุ่นกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เป็นเหตุให้ส่งผลกระทบต่อจิตใจ ทำให้อารมณ์หงุดหงิด และแปรปรวนง่าย ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม ก่อนเข้าสู่วัยรุ่นหนุ่มสาว จึงต้องมีการปรับตัวหลายด้านพร้อม ๆ กัน ทำให้เกิดปัญหาได้มากมาย ดังนั้นการศึกษาพัฒนาการของวัยรุ่น จึงมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้วัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดี ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งจะช่วยเป็นเกราะป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ ในวัยรุ่น เช่น ปัญหาทางเพศ ปัญหาการใช้สารเสพติด ปัญหาการใช้ความรุนแรง หากผู้เรียนสามารถปรับตัวได้สำเร็จ ก็จะช่วยให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่ดี มีอารมณ์ที่มั่นคง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิต สามารถที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ และแก้ไขสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลายเป็นดีได้ อีกทั้งมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นในทุก ๆ ด้าน วัยแรกรุ่นเป็นช่วงวัยที่สามารถเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนในช่วงชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะในการดำเนินชีวิต ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Ministry of Education, 1999, p. 15)

ปัจจุบันปัญหาส่วนใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในช่วงชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ 1) ปัญหาทางการศึกษา สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการที่เด็กนักเรียนขาดทุนทรัพย์ ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ขาดแรงจูงใจในการศึกษา จึงเป็นเหตุให้เกิดความล้มเหลวในด้านการศึกษา เด็กไม่ต้องการศึกษาต่อในชั้นที่สูงขึ้น 2) ปัญหาพฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว ล้อเลียน โกหก ลักขโมย สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการขาดความอบอุ่นในครอบครัว ปมด้อยของตนเอง การไม่พอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ต้องการการยอมรับและความรักจากคนรอบข้าง ต้องการความตื่นเต้น หรือต้องการพิสูจน์ตนเอง 3) ปัญหาด้านอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์โมโห ซีน้อยใจ วิตกกังวล ซึมเศร้า เป็นต้น สาเหตุมักมาจากขาดการฝึกฝนด้านจิตใจ สมาธิ ทำให้เกิดความไม่มั่นใจ ความกลัว ซีน้อยใจ การถูกเลี้ยงดูอย่างเข้มงวด การถูกดูถูกทำโทษที่รุนแรง รวมถึงผู้มีภาวะโรคซึมเศร้า ทำให้ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ดังนั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายจึงสมควรได้รับการฝึกฝนทักษะความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อจักได้เอาชนะต่ออุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย (The Royal College Pediatricians of Thailand, 2018, pp. 27-28) ผู้เรียนในช่วงชั้นประถมศึกษาตอนปลายถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถดำเนินชีวิตในโรงเรียนได้อย่างมีความสุขและสบายใจ โดยมีแนวทาง การแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ทักษะการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity quotient) นี้ถือเป็นทักษะขั้นพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนอุปสรรคทางการศึกษา ด้านพฤติกรรม ด้านอารมณ์ จากเชิงลบให้เป็นเชิงบวก อาจกล่าวได้ว่าทักษะนี้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในอนาคตได้ ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสามารถพัฒนา โดยใช้หลักความสามารถในการเผชิญอุปสรรค หรือเรียกว่า

“The LEAD Sequence” (Stoltz, 1997, p. 8) ได้แก่ 1) L=listen to your adversity response บอกให้ตนเองรู้ว่าขณะนี้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคใดขึ้นกับตนเอง และต้องตอบสนองต่ออุปสรรคนั้นอย่างไร 2) E=Explore all origins and ownership of the result สำรว่าสิ่งใดคือต้นตอหรือสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้น ระบุให้ชัดเจนว่าตนเองต้องทำอะไรที่เฉพาะเจาะจงลงไปเพื่อให้สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้น 3) A=Analyze the evidence วิเคราะห์ให้เกิดความชัดเจน โดยการค้นหาหลักฐานหรือภาวะแวดล้อมมาสนับสนุนว่า สิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมมีอะไรบ้าง และ 4) D=Do something เลือกรูปแบบการลงมือดำเนินการเพื่อให้อุปสรรคอยู่กับเราให้น้อยที่สุดด้วยการหาข้อมูลที่เป็นจริงและวิธีที่จะสามารถควบคุมไม่ให้อุปสรรคเข้ามาบีบบังคับต่อชีวิตเรา ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการแนะแนว เนื่องจากกิจกรรมการแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริงถือเป็นการปลูกฝังทักษะชีวิต การฝึกความรับผิดชอบ ส่งเสริมทักษะแนวคิดในกระบวนการต่าง ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ วิธีการสื่อสาร วิธีการแก้ปัญหา การบริหารจัดการ การทำงานเป็นทีม อีกทั้งยังเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียน กับครูและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Srivirojn, 2014, p. 2) ในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวนี้ มีความประสงค์มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคระหว่างครูและผู้เรียน เพื่อให้กิจกรรมนี้ส่งผลต่อผู้เรียนอย่างเต็มประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนช่วงวัยนี้ ครูจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงธรรมชาติ ความต้องการ ความสนใจ พฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กในวัยนี้ทั้งภาพรวมและบุคคลเพื่อจักได้เข้าถึงต้นเหตุของปัญหาและสามารถแก้ปัญหาของผู้เรียนได้อย่างตรงจุด โดยครูจักต้องนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีไปประยุกต์ใช้ในการจัดการสภาพแวดล้อม การจัดหากิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน แต่ละกลุ่ม และเพื่อใช้เป็นฐานของการพัฒนาเด็กในขั้นต่อ ๆ ไป ครูจำเป็นต้องจัดหากิจกรรมที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม สามารถลงมือปฏิบัติได้จริง แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ครูต้องมีการใช้เสริมแรงอย่างเหมาะสม (Limtasiri, 2013, p. 37) ซึ่งการพัฒนาแบบกิจกรรมแนะแนวนี้ จำเป็นต้องมีแนวทางในการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมสำหรับครูผู้สอน เพื่อเป็นตัวอย่างในการปรับใช้กิจกรรมได้อย่างถูกต้อง และสามารถใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากปัญหา และความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่ต้องการ “การพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1” ซึ่งเป็นการศึกษาองค์ประกอบของกิจกรรมแนะแนว รูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำมาทดสอบใช้กับผู้เรียนนี้เป็นรูปแบบกิจกรรมแนะแนว ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และจะส่งผลให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันที่ดีในการเผชิญหน้าและการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสม สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1
2. เพื่อพัฒนารูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1

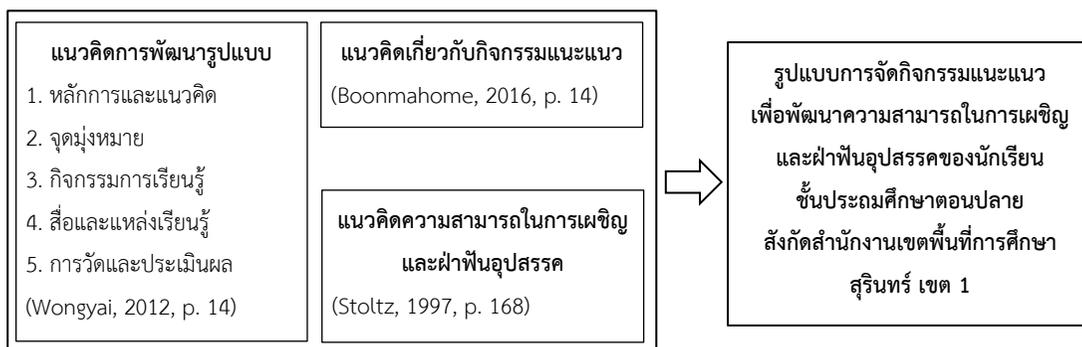
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะเป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมแนะแนวสำหรับครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมแนะแนวให้กับนักเรียนได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. นักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ซึ่งมีความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อให้ดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยที่สร้างขึ้นครั้งนี้ ได้มาจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมโดยการสังเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) จุดมุ่งหมาย 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล ตามแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (Wongyai, 2012, p. 14) การพัฒนานักเรียนโดยใช้กิจกรรมแนะแนวของเจษฎา บุญมาโฮม (Boonmahome, 2016, p. 14) และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคตามแนวคิดของ Stoltz (1997, p. 168) ประกอบด้วย 1) การควบคุมสถานการณ์ ที่เป็นอุปสรรค 2) การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค 3) ความสามารถในการรับรู้ระดับของปัญหาและรู้จักเลือกแนวทางแก้ปัญหา และ 4) ความอดทนต่ออุปสรรค การนำมาประยุกต์สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยทำการศึกษากับประชากร ซึ่งเป็นบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 292 โรงเรียน (Surin primary Educational service area office 1, 2019, online) มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1

ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive selection) เป็นบุคลากรและนักเรียน ได้แก่ ครูแนะแนวจำนวน 1 คน นักเรียนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน รวม 4 คนต่อโรงเรียน จำนวน 43 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 172 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูแนะแนว และนักจิตวิทยา จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1 คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร ประเด็นการสนทนา และแบบสอบถาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องที่มีค่าเฉลี่ย (Mean: M) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) น้อยกว่า 1.0 ตามเกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญของมาเรียม นิลพันธ์ (Nillapun, 2015 p. 179) พบว่า 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถาม มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก สำหรับประเด็นสนทนา มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของเจษฎา บุญมาโฮม (Boonmahome, 2016, p. 14) และการจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน สำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คณะวิจัยทำการแจกแบบสอบถามและเก็บคืนด้วยตนเองครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารและการจัดสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean: M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1

ดำเนินการพัฒนารูปแบบตามแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (Wongyai, 2012, p. 14) โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการและแนวคิด 2) จุดมุ่งหมาย 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล จากนั้นนำร่างรูปแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาความเหมาะสม พร้อมทั้งนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปศึกษานำร่อง (Pilot study) กับครูระดับประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ฉบับร่าง และแบบประเมินโครงสร้างความเหมาะสมของรูปแบบ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ผ่านการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content

validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ลงมติว่ามีความเหมาะสม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องที่มีค่าเฉลี่ย (Mean) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) น้อยกว่า 1.0 ตามเกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญของมาเรียม นิลพันธ์ (Nillapun, 2015, p. 179) พบว่า รูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุรินทร์ เขต 1

กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบอาสาสมัคร (Volunteer sampling) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุรินทร์ เขต 1 จำนวน 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว 2) แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค และแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence index: IOC) ทั้ง 2 ฉบับ ได้ค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Tirakanan, 2014, p. 175) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93 และ 0.92 ตามลำดับ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุรินทร์ เขต 1 ถึงผู้บริหารโรงเรียน จากนั้นนำแบบวัดความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคทดลองกับ (Pre-test) กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563 รวมเป็นเวลา 32 ชั่วโมง และหลังจากดำเนินการทดลองตามกำหนดแล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคมาทำการวัดนักเรียนภายหลังการทดลอง (Post-test) พร้อมทั้งให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ผลการทดลองด้วยการทดสอบค่าที (t-test dependent) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคเป็นค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึงมากที่สุด 3.50-4.49 หมายถึงมาก 2.50-3.49 หมายถึงปานกลาง 1.50-2.49 หมายถึงน้อย และ 1.00-1.49 หมายถึงน้อยที่สุด (Stoltz, 1997, p. 168)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุรินทร์ เขต 1 มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศและประชุมกลุ่มสนทนากับผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค พบว่า สภาพการเรียนการสอนระดับประถมศึกษานั้น ครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจศาสตร์การกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟัน

อุปสรรคของนักเรียน ครูยังขาดประสบการณ์ในการสอน ไม่มีเทคนิควิธีการสอนด้านนี้เฉพาะ หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นด้านพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารและครูต่างต้องการอยากให้มีรูปแบบการอบรมในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อที่ครูจะได้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนว ได้นำแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนรู้ อีกทั้งต้องการให้คณะครูร่วมพัฒนานักเรียน ให้มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพราะเรื่อง ที่การพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคนี้ไม่สามารถพัฒนาได้เพียงคนใดคนหนึ่ง

2. ผลการศึกษาระดับสภาพปัญหาในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับสภาพปัญหาในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ที่	รายการ	ระดับปัญหา		แปลผล
		M	S.D.	
1.	ด้านการควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค	3.44	0.13	ปานกลาง
2.	ด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค	3.58	0.16	มาก
3.	ด้านความสามารถในการรับรู้ระดับของปัญหาและรู้จักเลือกแนวทางแก้ปัญหา	3.16	0.09	ปานกลาง
4.	ด้านความอดทนต่ออุปสรรค	3.63	0.10	มาก
รวมเฉลี่ย		3.45	0.03	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า ระดับสภาพปัญหาในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง (M=3.45, S.D.=0.03) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความอดทนต่ออุปสรรค (M=3.63, S.D.=0.10) รองลงมา ด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค (M=3.58, S.D.=0.16) ด้านการควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค (M=3.44, S.D.=0.13) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความสามารถในการรับรู้ระดับของปัญหาและรู้จักเลือกแนวทางแก้ปัญหา (M=3.16, S.D.=0.09) ตามลำดับ

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1

องค์ประกอบของรูปแบบ	รายละเอียด
องค์ประกอบที่ 1 หลักการและแนวคิด	การเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคจึงเป็นทักษะที่สำคัญหนึ่งที่นักเรียนควรได้รับการพัฒนา เพราะถ้า นักเรียนความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
องค์ประกอบที่ 2 จุดมุ่งหมาย	เพื่อพัฒนารูปแบบของกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบของรูปแบบ	รายละเอียด
องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้	การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 การควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค กิจกรรมที่ 2 การรับสาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค กิจกรรมที่ 3 การรับรู้ถึงอุปสรรค และกิจกรรมที่ 4 ความอดทนต่ออุปสรรค
องค์ประกอบที่ 4 สื่อและแหล่งเรียนรู้	สื่อและแหล่งเรียนรู้ การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ประกอบด้วย ใบความรู้ ใบงาน และสื่อดิจิทัล
องค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล	การประเมินผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ด้วยแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคตามแนวคิดของ Stoltz

ตาราง 3 ความเหมาะสมของการนำรูปแบบก่อนนำไปใช้จริง

ที่	รายการ	ความเหมาะสม		แปลผล
		Mean	S.D.	
1.	หลักการและแนวคิด	4.52	0.45	มากที่สุด
2.	จุดมุ่งหมาย	4.66	0.40	มากที่สุด
3.	กิจกรรมการเรียนรู้	4.50	0.41	มากที่สุด
4.	สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.57	0.52	มากที่สุด
5.	การวัดและประเมินผล	4.68	0.51	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.58	0.45	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า ภาพรวมของรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด (M=4.58, S.D.=0.45) และทุกข้อรายการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยอันดับแรกคือ การวัดและประเมินผล (M=4.68, S.D.=0.51) อันดับที่สองคือ จุดมุ่งหมาย (M=4.66, S.D.=0.40) อันดับที่สามคือ สื่อและแหล่งเรียนรู้ (M=4.57, S.D.=0.52) อันดับที่สุดคือ หลักการและแนวคิด (M=4.52, S.D.=0.45) และอันดับที่ห้าคือ กิจกรรมการเรียนรู้ (M=4.50, S.D.=0.41)

ผลทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 แสดงดังตาราง 4 และตาราง 5

ตาราง 4 ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	n	Mean	S.D.	t	P
ก่อนการทดลอง	104	3.46	0.39	18.499*	0.000
หลังการทดลอง	104	4.06	0.30		

* p<0.05

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ภายหลังการทดลอง ($M=4.06$) เพิ่มขึ้นก่อนการทดลอง ($M=3.46$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 5 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ที่	ข้อความ	ความพึงพอใจ		แปลผล
		M	S.D.	
1.	เนื้อหาที่เรียนเป็นเนื้อหาที่นักเรียนสามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน	4.52	0.60	มากที่สุด
2.	เนื้อหาที่เรียนไม่ยากและง่ายเกินไปสำหรับการเรียนรู้	4.54	0.60	มากที่สุด
3.	เนื้อหาที่เรียนมีประโยชน์ต่อนักเรียน	4.48	0.66	มาก
4.	นักเรียนสามารถนำความรู้จากกิจกรรมไปใช้ได้จริง	4.47	0.62	มาก
5.	กิจกรรมเป็นไปตามลำดับมีขั้นตอนจากง่ายไปยาก	4.43	0.65	มาก
6.	กิจกรรมในแต่ละกิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน	4.39	0.71	มาก
7.	กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคได้	4.33	0.64	มาก
8.	กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกตามความรู้ความสามารถและความสนใจ	4.34	0.67	มาก
9.	ในการทำกิจกรรมมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	4.31	0.71	มาก
10.	คู่มือสามารถฝึกให้นักเรียนได้ทำงานอย่างเป็นระบบ	4.47	0.59	มาก
11.	การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด	4.49	0.59	มาก
12.	มีสื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างเพียงพอ	4.38	0.64	มาก
13.	กิจกรรมมีสีสันสวยงามดึงดูดความสนใจ	4.38	0.71	มาก
14.	กิจกรรมมีการยกตัวอย่างที่ใกล้ตัวและเข้าใจง่าย	4.45	0.62	มาก
15.	สื่อที่ใช้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียน	4.42	0.64	มาก
16.	นักเรียนพอใจกับเกณฑ์ที่ใช้วัดผลประเมินผล	4.36	0.68	มาก
17.	นักเรียนพอใจผลงานของตนเองและชื่นชมผลงานของผู้อื่น	4.40	0.66	มาก
18.	หลังเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคเพิ่มขึ้น	4.30	0.68	มาก
	รวม	4.41	0.64	มาก

จากตาราง 5 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย และคณะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M=4.41$, $S.D.=0.64$) เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรกคือ 1) เนื้อหาที่เรียนไม่ยากและง่ายเกินไปสำหรับการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.54$, $S.D.=0.60$) 2) เนื้อหาที่เรียนเป็นเนื้อหาที่นักเรียนสามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.52$, $S.D.=0.60$) 3) การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M=4.49$, $S.D.=0.59$)

อภิปรายผล

สภาพปัญหาและความต้องการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมอยู่

ระดับปานกลาง เรียงลำดับรายด้านคือ ด้านความอดทนต่ออุปสรรค ด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค ด้านการควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค ด้านความสามารถในการรับรู้ระดับของปัญหาและรู้จักเลือกแนวทางแก้ปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสภาพสังคมที่มีสถานการณ์ที่บีบคั้นทำให้คนต้องตกเป็นเหยื่อและเข้าสู่การกระทำอันไม่พึงปรารถนา สำหรับเด็กในช่วงประถมตอนปลายในยุคปัจจุบันถือได้ว่าเป็นช่วงที่ต้องคอยดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง เพราะถือได้ว่าเป็นช่วงวิกฤตของชีวิตเพราะเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัยเด็ก (Childhood) และวัยผู้ใหญ่ (Adulthood) มีช่วงอายุประมาณ 10-18 ปี ในวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม บุคลิกภาพและสติปัญญา เด็กในวัยนี้พร้อมที่จะรับความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ มีความคิดใหม่ ๆ เริ่มมีการแสวงหาอุดมการณ์และความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการตามอุดมการณ์ของตน การเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการเหล่านี้มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลต่อสภาวะบีบคั้นทางจิตใจ ทำให้มีความเครียดเพิ่มขึ้น โดยมีแนวโน้มว่าจะหันไปแก้ปัญหาด้วยการฆ่าตัวตายมากขึ้น ปัจจัยที่จะมีผลให้เยาวชนไทยมีความเครียดที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจผิด ๆ ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาการคบเพื่อน ปัญหาทางการเงินและปัญหาทางบ้าน และพบว่าปัญหาด้านความรักนำไปสู่การฆ่าตัวตายสูงสุด ความพยายามในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยขาดวิจรรณญาณในการคิดและพิจารณาถึงผลดีผลเสียอย่างรอบคอบทำให้เด็กเกิดความสับสนทางจิตใจและแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ เช่น การใช้สารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควร การมีพฤติกรรมที่นิยมการใช้ความรุนแรงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การที่เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นประชากรที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติได้นั้น เด็กต้องเรียนรู้ทักษะในการเผชิญสถานการณ์อันเลวร้ายและสามารถเอาตัวรอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวบุคคลจึงจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะต่าง ๆ เพิ่มขึ้น มีความเข้มแข็งในการคิดและจิตวิญญาณ โดยกระบวนการเรียนรู้ควรฝึกทักษะในการเผชิญสถานการณ์ที่เลวร้ายด้วย (Khamson, 2016, p. 59) การมีเพียงความสามารถทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์นั้นจึงยังไม่อาจส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตได้ (Stoltz, 1997, p. 6) ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของณัชชากริย์ ธนัสจิรพัฒน์ และจิระสุข สุขสวัสดิ์ (Thanatjiraphat & Suksawat, 2021, p. 4) วิจัยพบว่า สภาพและความต้องการการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียน โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง และการิเมห์ และหิม (Laeheemi, 2021, p. 129) วิจัยพบว่า สภาพและความต้องการการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง

ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ภายหลังจากจัดกิจกรรมแนะแนว มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีกระบวนการพัฒนาที่เป็นระบบและมีขั้นตอน ซึ่งเนื้อหาในการอบรมประกอบด้วย เรื่อง คือ ด้านการควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค ด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค ด้านการรับรู้ถึงอุปสรรค และด้านความอดทนต่ออุปสรรค และในการอบรมผู้วิจัยได้กระตุ้นและพัฒนาผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authenticity learning) โดยครูผู้สอนมีบทบาทเป็นเพียงผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และกระตุ้นการเรียนรู้ (Facilitator) ของผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เจริญถึงขีดสุด สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2009, p. 65) ทำให้นักเรียนได้

เรียนรู้และฝึกฝนทักษะในการรับรู้อุปสรรคที่เกิดขึ้น รับรู้ความสามารถของตนเอง คิดวิเคราะห์ วางแผนอย่างรอบคอบ ลงมือปฏิบัติด้วยการแสวงหาความรู้จากการสืบเสาะและค้นหาสิ่งที่ต้องการรู้ แล้วสรุปเพื่อสร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติการเรียนรู้ไปแล้วด้วยตนเอง นอกจากนี้ รูปแบบการเรียนรู้ยังฝึกฝนทักษะให้ผู้เรียน สามารถรับรู้อุปสรรคที่กำลังจะเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วด้วยการทำซ้ำ ๆ อย่างสม่ำเสมอด้วยการบันทึกโปรแกรมไว้ในสมอง ซึ่งจะช่วยให้ระบบการตรวจสอบต้นตออยู่ตลอดเวลาและทำให้โอกาสที่จะพบอุปสรรคนั้นเร็วขึ้น จึงทำให้มีเวลาเพียงพอสำหรับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงวิธีการตอบสนองต่ออุปสรรคได้อย่างเหมาะสม ทักษะนี้เป็นทักษะแรกที่ต้องได้รับการฝึกฝนให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตจึงจะทำให้สามารถปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ (Stoltz, 1997, pp. 155-157) การฝึกให้ผู้เรียนได้รับรู้ความสามารถของตนเองทำให้เชื่อว่า เขาจะสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยทักษะและความสามารถที่มีอยู่ อันเป็นผลที่ก่อให้เกิดการกระทำพฤติกรรม 2 ประการ คือ ความคาดหวังในความสามารถและความคาดหวังในผลลัพธ์ และด้วยการฝึกวิเคราะห์สาเหตุของอุปสรรคช่วยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบ โต้แย้งและกำจัดคุณลักษณะทางลบจากวิธีการตอบสนองต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นซึ่งไม่ใช่ข้อจำกัดส่วนตัวของผู้เรียน การแสดงความรับผิดชอบต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นของผู้เรียนช่วยขยายสถานการณ์รับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมเหตุการณ์ได้ทันทีทำให้ผู้เรียนมีอำนาจที่จะตอบสนองอุปสรรคได้ตามต้องการและตัดวงจรอุบาทว์ของความรู้สึกสิ้นหวังและการช่วยตัวเองไม่ได้ ซึ่งความรับผิดชอบเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้การแก้ปัญหา ช่วยฟื้นตัวจากความทุกข์หรือวิกฤติและก่อให้เกิดการกระทำหากไม่มีความรับผิดชอบแล้วการกระทำใด ๆ ย่อมเกิดขึ้นได้ยาก (Stoltz, 1997, pp. 168-169) การฝึกแยกความคิดและข้อสมมติฐานของข้อเท็จจริงถือเป็นกระบวนการในการโต้แย้งการตอบสนองของผู้เรียนอีกทั้งการเรียนรู้และฝึกทักษะการหยุดคิดเชิงจริงหรือการคิดเชิงวิบัติ (Catastrophizing) ยังช่วยขัดขวางการเพิ่มเซลล์ประสาทในสมองเกี่ยวกับการคิดที่ไม่เหมาะสมไม่ให้เพิ่มมากขึ้นด้วยการใช้เทคนิคต่าง ๆ และด้วยการบูรณาการกับเทคนิคการแนะแนว ทำให้รูปแบบการเรียนรู้มีกระบวนการแก้ปัญหาที่ดำเนินไปตามหลักของเหตุและผลด้วยการใช้สติปัญญาในการพิจารณาหรือจัดระบบความคิดที่ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการรู้เท่าทันและยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นเสียก่อน จากนั้นจึงวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา กำหนดเป้าหมายที่จะทำให้ปัญหานั้นหมดไปและขั้นสุดท้ายเป็นการกำหนดวิธีการและปฏิบัติเพื่อแก้ไขหรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคณา อ่อนธานี (Onthanee, 2019, p. 336) วิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทิวา เพียรทรัพย์ และนิธิพัฒน์ เมฆขจร (Phiensub & Mekkhachom, 2021, p. 37) วิจัยพบว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวของกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และชวพงษ์ เมธีธรรมวัฒน์ และคณะ (Metheethammawat et al., 2022, p. 66) ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรกคือ เนื้อหาที่เรียนไม่ยากและง่ายเกินไปสำหรับการเรียนรู้ อันดับที่สองคือ เนื้อหาที่เรียนเป็นเนื้อหาที่นักเรียนสามารถพบได้ในชีวิตประจำวันโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับที่สามคือ การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมานั้น มีขั้นตอนที่ชัดเจนทำให้เกิดการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ (Khamsom, 2016, p. 61) และสามารถจัดกิจกรรมแนะแนวให้กับผู้เรียนได้ง่ายและสะดวก อีกทั้งยังประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลายที่เน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยการสำรวจ สืบค้น วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและประเมินผล เพื่อฝึกการเผชิญสถานการณ์และแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยรูปแบบและวิธีการตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และยังใช้สื่อการเรียนรู้เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และรอบรู้ในเรื่องการใช้ชีวิตประจำวันอีกด้วย (Khamsom, 2016, p. 59) นักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองในครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอายุระหว่าง 11-13 ปี เป็นวัยที่สนใจเกี่ยวกับเรื่องของกาพิสูจน์ การทดลองและให้ความสำคัญกับกลุ่มมาก เมื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองตามกลุ่มสนใจ ใช้คู่มือนักเรียนที่มีรูปแบบที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ด้วยคำอธิบายที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย แจกกำหนดการเรียนรู้ที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินพฤติกรรมตนเองและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้ อีกทั้งบรรยากาศในการอบรมมีการกระตุ้นและเสริมแรงให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เนื่องจากเด็กในวัยนี้จะให้ความสำคัญกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นอย่างมาก (Ministry of Education, 1999, p. 3) จึงส่งผลให้ครูผู้สอนและนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองในครั้งนี้มีความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนรู้ในระดับมาก นอกจากกระบวนการการจัดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้วยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เมื่อเผชิญอุปสรรคในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า หลังการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวนักเรียนมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสามารถสูง ดังนั้นผู้บริหารและครูควรตระหนักและเห็นความสำคัญด้วยการส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคไปปรับใช้กับนักเรียนในทุกระดับชั้น
2. ผลการวิจัย พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาการสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรพัฒนาให้ครูมีความตระหนักในการสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาทักษะการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับผู้เรียนสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรควรทำการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคด้วยการนำหลักการสำคัญของศาสนา มาบูรณาการร่วมกัน เพื่อสามารถนำรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายและกว้างขวางยิ่งขึ้น
2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาโดยออกแบบการวิจัยที่ควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลข้างเคียงกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วินัยในการเรียนและรูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Boonmahome, J. (2016). *Guidance Principles and Learner Development* (5th ed.). Nakhon Pathom : Smile Printing and Graphic Design. (In Thai)
- Khamsom, K. (2016). *Introductory Guidance*. Udon Thani : Faculty of Education Udon Thani Rajabhat University. (In Thai)
- Laeheemi, K. (2021). The development of guidance activities model applying the learning learning management theory of gagne and stad to enhance emotional intelligence of mathayomsuksa 2 students. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 3(1), 115-144. (In Thai)
- Limtasiri, O. (2013). *Curriculum and Teaching at the Elementary Level* (7th ed.). Bangkok : Ramkhamhaeng University. (In Thai)
- Mettheethammawat, M, Ratanarojnakool, P, Chaivichit, S, & Werathammo, A,. (2022). A Recreation Program for Increasing the Adversity Quotient (AQ) Score among Student Teachers in Bangkok. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 9(1), 174-185. (In Thai)
- Ministry of Education. (1999). *The National Education Act, B.E. 2542 and its amendments (No. 2), B.E. 2545*. Bangkok : Teachers Council of Thailand Printing House Ladprao. (In Thai)
- Nillapun, M. (2015). *Educational Research Methods* (9th ed.). Nakhon Pathom : Educational Research and Development Center Education Silpakorn University. (In Thai)
- Office of the Education Council. (2009). *A Study of the Body of Knowledge about the Desirable Characteristics of Thai People*. Bangkok : Office of the Education Council. (In Thai)
- Onthaneer, A. (2019). A develop an instructional model based on contemplative education to enhance Adversity Quotient for student teachers. *Journal of Education Naresuan University*, 21(3), 326-341. (In Thai)
- Phiensub, T., & Mekkhachorn, N. (2021). The Enhancing Adversity Quotient of Mathayom Suksa Three Students of Karnkheha Thasai School in Bangkok Metropolis by Using a Guidance. *Journal of Psychology*, 19(1), 28-41. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2017). Preliminary research (10th ed.). Bangkok : Suviriyasan. (In Thai)
- Srivirojn, W. (2014). *Teaching Documents for The Course 1022230 Principles of Learning Management*. Retrieved March 22, 2020, from <http://edu.pbru.ac.th/e-media/08.pdf> (In Thai)
- Stoltz, P. G. (1997). *Adversity Quotient : Turning Obstacles into Opportunities*. New York : John Willey & Sons.
- Surin primary Educational service area office 1. (2019). *Educational basic information in Surin primary Educational service area office 1*. Retrieved March 22, 2019, from <http://www.surinarea1.go.th/srn1/index.php/2020-03-28-13-03-27/2019-03-02-08-37-57> (In Thai)

- Thanatjiraphat, N., & Suksawat, J. (2021). The Effects of Using a Guidance Activities Package to Develop Digital Intelligence Quotient of Mathayom Suksa II Students at Tessaban Khao Thaphra School in Chai Nat Province. *The Journal of Faculty of Applied Arts*, 14(1), 1-10. (In Thai)
- The Royal College Pediatricians of Thailand. (2018). *Guide for Parents To Disseminate Knowledge on Child Care and Development at School age Children 6-12 years old*. Bangkok : Pediatrician Association of Thailand. (In Thai)
- Tirakanan, S. (2014). *Research Methods in Social Sciences: A Guide to Practice*. Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)
- Wongyai, W. (2012). The Development of a Model for Developing Teachers in Curriculum Transformation to Learning. *Silpakorn Educational Research Journal*, 4(2), 10-24. (In Thai)